

Jaarverslag Werkgroep Italië Studies 2021

20 maart 2021- Leiden

Fortunio e la tradizione grammaticale fra Italia e Spagna

Lezing prof. Ben Buono – Universiteit Santiago de Compostela

23 maart 2021- Leiden

Conosciamo l'italiano? Usi, abusi e dubbi sulla lingua

Prof. Rosario Coluccia – Accademia della Crusca - boek presentatie

24 maart - Universiteit Leiden

Il crowdsourcing come risorsa per ricostruire la Repubblica delle Lettere

Seminar met Ingeborg van Vugt (Utrecht University)

29 maart 2021- Leiden

Live interview met auteur Ilja Leonard Pfeijffer (on campus/online, met Carmen Van den Bergh)

29 mei 2021- Leiden

Giornata di studio *Nuove prospettive nella didattica dell'interazione orale dell'italiano L2*

Werkcolleges met Marilisa Birello (UAB Barcelona) e Paola Leone (Università del Salento)

16 juni 2021- Online

Conferentie van Maria Forcellino (Utrecht Universiteit): “Et Anchora una Leda...”
La Leda di Leonardo attraverso la Leda Borghese”

Con la partecipazione di: Roberto Antonelli (Accademia Nazionale dei Lincei), Lucia Calzona (Galleria Borghese), Claudia Cieri Via (Università Sapienza Roma), Antonio Forcellino (Scrittore e Restauratore), Frank Zöllner (Universität Leipzig).

Conferenza organizzata dalla “Nuova Fondazione Rossana e Carlo Pedretti” con il Patrocinio dell’Accademia Nazionale dei Lincei e del Werkgroep Italië Studies.

6 september 2021- Leiden

Symposium *Dante Day* (online/on campus)

Speakers: Gino Ruozzi, President of the ADI Association of Italianists (Università di Bologna), Marco Giola (Università Cattolica del Sacro Cuore – Milano), Harald Hendrix (Universiteit Utrecht), Ular Ploom (Tallin University)

Andrea Robiglio (Katholieke Universiteit Leuven), Antonio Sorella (Università di Chieti-Pescara), Michelangelo Zaccarello (Università di Pisa).

7 oktober 2021- Amsterdam

Onderzoeksdag

[programma](#)

19 oktober 2021- Leiden

Istria e Friuli Venezia Giulia: lingue di minoranza e plurilinguismo

Lezing Isabella Matticchio – University of Rijeka

6 november 2021- Leiden

2nd workshop *Nuove prospettive nella didattica dell'interazione orale dell'italiano L2* (online/on campus)

Werkcolleges met Marilisa Birello (UAB Barcelona) en Paola Leone (Università del Salento). Ronde tafel met Laura Briganti (Het Amsterdams Lyceum), Alessandra Corda (Hoge School van Amsterdam/coördinatrice Centro nazionale per le lingue moderne), Claudio Di Felice (Università di Leida), Jenni Garzon (Duo/Staatsexamen Italiaans), Karijn Helsloot (Fondazione Taal naar Keuze), Rita Sorce (Università di Tilburg/ex presidente della Sezione di italiano di Levende Talen), Helen van Hoorn (ILO, Università di Amsterdam) e Bregje Verbruggen (presidente della Sezione di italiano di Levende Talen).

26 en 27 november 2021- Utrecht

Rivolti al monte. Sguardi inediti al Purgatorio dantesco

Comitato organizzativo Gandolfo Cascio, Universiteit Utrecht – ODS Chiara

Portesine, Scuola Normale Superiore di Pisa – ODS Luna van den Bergh, Universiteit Utrecht – U.S.V.I. Etna

Algemene Ledenvergaderin 2021 (ALV) + Onderzoeksdag

7 oktober - Istituto Italiano di Cultura, Keizersgracht 564, 1017 EM Amsterdam

Uitgereikte prijzen:

a. Vertaalprijs Nella Vos del Mar

(Commissie: vz Gandolfo Cascio, Philiep Bossier, Claudio Di Felice)

De ingezonden vertaling door **Gisella Brouwer-Turci** is een bloemlezing uit Ramsey Nasser, De fundamenten, Amsterdam, Bezige Bij, 2021. De (niet gepubliceerde) vertaling beantwoordt volgens de jury aan de criteria voor de prijs. De brontekst is politiek en maatschappelijk actueel en in verband met de vele realia over

typisch Nederlandse inhoud geen eenvoudige vertaalopdracht. Bovendien schrijft de auteur vanuit een zekere verontwaardiging, waardoor Fundamenten eigenlijk een polemisch geschrift is geworden, een pamflet. Op vele niveaus bereikt de vertaalster een overtuigend resultaat, hoewel de jury ook merkt dat er ruimte voor enkele revisies is. Bovendien is de geleverde vertaling een leesbare Italiaanse tekst geworden, waardoor bij publicatie deze tekst kan functioneren in de doelcultuur.

Ramsey Nasr maakt de balans op van een land in coronatijd
Hoe komen we uit deze crisis?
De pandemie legt bloot wat we niet willen zien: het politieke en economische systeem heeft de fundamente van onze samenleving aangetast en gecorrumpeerd. Dit is heel duidelijk met name in een land als Nederland. Aan de hand van kunstenaars als Giovanni Boccaccio en Theo Van Gogh houdt Nasr een pleidooi om ons idee van geluk radicaal te herzien.

b. Onderzoeksprijs 2021

Onderzoeksprijs Kunstgeschiedenis en Archeologie

De onderzoeksprijs is toegekend aan Marije Osnabrugge voor haar boek *The Neapolitan Lives and Careers of the Netherlandish Immigrant Painters (1575-1655)*, Amsterdam University Press 2019.

De Onderzoeksprijs wordt gesponsord door het *Istituto Italiano di Cultura per i Paesi Bassi* en bestaat uit een oorkonde en een onderzoeksbeurs ter waarde van 1.000 Euro.

De commissie van de Onderzoeksprijs 2021 bestaat uit de direttrice dell'IIC van Amsterdam, Paola Cordone, Hans Cools (Universiteit Leeuwen) Maria Forcellino (Universiteit Utrecht), Jan de Jong (Universiteit Groningen).

Omdat de WIS ook bedoeld is als een aanmoediging voor jongere onderzoekers om voort te blijven gaan op het pad van Italië studies, heeft de jury uiteindelijk een keuze gemaakt – een moeilijke keuze – tussen twee publicaties die allebei zijn gebaseerd op grondig archiefonderzoek in Italië en die allebei een vruchtbare bodem zijn voor verder onderzoek. Beide studie zijn oorspronkelijk verschenen als proefschrift aan een Nederlandse universiteit en zijn vervolgens gepubliceerd als een Engels-talig boek, wat aangeeft dat beide studies toegankelijk zijn voor – en hopelijk ook gebruikt zullen worden door – een breed, internationaal publiek. De eerste van deze publicaties is het boek van Elisa Goudriaan, *Florentine patricians and their networks. Structures behind the cultural success and the political representation of the Medici Court (1600-1660)*, verschenen bij Brill in Leiden, in 2018, als deel 14 van de serie *Rulers & 3 Elites*. In dit boek richt Elisa Goudriaan de aandacht op een tijdperk en aspecten van de cultuur in Florence, die veel minder zijn

bestudeerd dan de kunsten van de 14de, 15de en 16de eeuw in Florence. Zij richt de schijnwerper op de 17de eeuw en op de kringen van hovelingen en adellijke families rondom de overheersende Medici-familie – dus niet op de Medici-familie en de groothertogen zelf. Op basis van talloze archiefdocumenten beschrijft ze hoe de Medici in belangrijke mate afhankelijk waren van de hun vertegenwoordigers buiten Florence, die niet alleen dienden als de ogen en oren van de Medici aan de diverse hoven van Europa, maar daar ook een beeld uitdroegen van Florence als toonaangevend centrum op het gebied van kunsten en cultuur. Tegelijkertijd wisten deze vertegenwoordigers ook hun eigen culturele belangen te behartigen. Met deze benadering onttrekt Elisa Goudriaan de 17de eeuw in Florence aan de schaduw van de voorgaande eeuwen en laat zij er een licht over schijnen, dat nu eens niet uitsluitend op de Medici is gericht. Door deze nieuwe invalshoek, die is gebaseerd op een grote hoeveelheid tot op heden onbestudeerde informatie (vooral archiefmateriaal), biedt het boek van Elisa Goudriaan vele aanzetten voor verdere studie. De tweede van deze publicaties is het boek van Marije Osnabrugge, *The Neapolitan Lives and Careers of Netherlanish Immigrant Painters (1575-1655)*, verschenen bij Amsterdam University Press in 2019, in de serie *Amsterdam Studies in the Dutch Golden Age*. Net als Elisa Goudriaan, richt Marije Osnabrugge aan de hand van veel documenten de aandacht op een onderbelicht terrein van onderzoek: Nederlandse schilders in Napels omstreeks 1600. Het verblijf van Nederlandse kunstenaars in Rome, Florence en Venetië in dezelfde periode is relatief goed bestudeerd, maar aan de aanwezigheid van Nederlandse kunstenaars in Italië ten zuiden van Rome is nog maar weinig aandacht besteed. Dat Marije Osnabrugge zich op dit onderwerp heeft geconcentreerd is alleen al bewonderenswaardig omdat zich in Napels – in tegenstelling tot in Rome en Florence - geen goed toegerust, comfortabel Nederlands Instituut bevindt, dat kan dienen als uitvalsbasis ter plaatse. Bovendien zijn de archieven van Napels de Tweede Wereldoorlog niet ongeschonden doorgekomen en moet men dus rekening houden met lacunes. Desondanks is het Marije Osnabrugge gelukt om een goede indruk te geven van de verschillende manieren waarop Nederlandse schilders die zich voor langere tijd in Napels vestigden, probeerden zich een positie te verwerven in de plaatselijke kunstwereld en hoe sommigen met meer succes integreerden dan anderen. Een sprekend voorbeeld is de carrière van Aert Mytens die zich opwerkte van een kopiist van altaarstukken tot een gerespecteerd kunstenaar, maar die na bijna 25 jaar Napels verliet om niet-artistieke redenen. Het huwelijk met zijn tweede, uit Napels afkomstige vrouw vroeg blijkbaar te veel van Mytens' integratie- en incassatie-vermogen. Wat opvalt bij een aantal Nederlandse schilders die na Mytens in Napels actief waren, is hoe nauw de contacten zijn geweest met de toen al beroemde en beruchte schilder Caravaggio persoonlijk en/of met dienst werk. (Caravaggio verbleef in Napels in 1606 en 1607). Niet alleen werkten deze schilders in de stijl van Caravaggio, maar zij maakten ook kopieën die zelfs voor tijdgenoten niet te onderscheiden waren van het werk van de meester zelf. Hiermee voegt Marije Osnabrugge aan het zogenaamde 'Nederlandse Caravaggisme' een dimensie toe, die in de recente tentoonstelling in het Centraal Museum in Utrecht (2019) niet of nauwelijks aan de orde is gekomen. Het was – zoals gezegd – voor de jury niet eenvoudig om een keuze te maken tussen deze twee publicaties, die beide zijn gebaseerd op grondig onderzoek in de archieven ter plaatse en die allebei een wezenlijke bijdrage leveren aan de bestudering van de kunsten in Italië, met aanzetten voor verder onderzoek. Uiteindelijk heeft de jury besloten om de prijs uit te reiken, als een verdere stimulans voor haar carrière als postdoc aan de Universiteit van Genève, aan Marije Osnabrugge.

De leden van de jury: Paola Cordone, Hans Cools, Maria Forcellino, Jan L. de Jong

(Uit Juryrapport 2021 te lezen op <https://www.italiestudies.nl/general-5-5>)

Incontri

Volume 36: Straniamenti e spaesamenti a confronto nella letteratura italiana ed europea del XVIII e XIX secolo

Volume 36 - Issue 1

Natalie Dupré, Inge Lanslots, *L'anno di passaggio (alla nuova piattaforma)*, 5-6

Daniele Comberiat, Alessandra Giro, *Straniamenti e spaesamenti a confronto nella letteratura italiana ed europea del XVIII e XIX secolo*, 7-17

Claudia Murru, *Una ripetizione straniante. L'idea fissa in un racconto di I. U. Tarchetti*, 18-29

Emmanuela Ferragamo, *Naufragare per giardini. Straniamento e spaesamento nell'Isola Felsenburg di Johann Gottfried Schnabel*, 30-44

Ellen Patat, *Lo spaesamento delle viaggiatrici europee al nord. Straniamenti odeporici*, 45-59

Bianca Del Buono, *'Coi libri o col mondo?'. Effetti di straniamento e spaesamento mancato nel "Viaggio e maravigliose avventure" di Francesco Contarini*, 60-74

Daniela Bombara, *L' 'amour fou' tra spaesamento e straniamento in due scrittrici siciliane. Rosina Muzio Salvo e Cettina Natoli*, 75-90

Filippo Fonio, *Straniamenti e spaesamenti di Luigi Gualdo. Personaggi e luoghi tra ideale e realtà, cosmopolitismo e sradicamento*, 95-105

Frans Denissen, *In memoriam Annaserena Ferruzzi*, 106-109

Stefania Lucamante, *Finzioni biografiche. Teoria e storia di un genere ibrido*, 110-112

Jan de Jong, *Aernout van Buchel's Iter Italicum on-line*, 113-115

Rachelle Gloudemans, *Tracing Italianness. Trans-disciplinary Reflections on Transcultural Italies*, 115-117

Leden

Het aantal leden is met twee opzeggende leden en twee nieuwe leden in 2021 op 134 gebleven.

Bestuur

Marleen Termeer en Elio Baldi zijn toegetreden tot het bestuur, de laatste neemt de functie van secretaris op zich.

Kascommissie

De nieuwe kascommissie Bestaat uit Mara Santi en Enrico Odelli.